

OLIIY TA'LIM MUASSASALARI HARBIY TAYYORGARLIK O'QUV
BO'LINMALARIDA PROFESSOR-O'QITUVCHILARINING TEXNOLOGIK
KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Bo'ltaboyev Abdug'ani Mamirovich

*Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti katta oqituvchisi
Ijodkor oqituvchisi*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalari harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalarida professor-o'qituvchilarining texnologik kompetentligini rivojlantirish bo'yicha muammolarni bartaraf etish uchun so'z boradi.*

Tayanch so'zlar: *Oliy, ta'lim, muassasa, harbiy, tayyorgarlik, o'qituvchi, ofitser, bo'lajak, zaxira, texnologiya, kompetentlik, rivojlantirish.*

Аннотация. *В данной статье рассматривается проблема развития технологической компетентности профессорско-преподавательского состава военно-учебных подразделений высших учебных заведений.*

Ключевые слова: *Высшее, образование, институт, армия, подготовка, преподаватель, офицер, будущее, резерв, технологии, компетентность, развитие.*

Annotation. *This article deals with the problem of developing technological competence of professors and teachers in military training units of higher educational institutions.*

Key words: *Higher, education, institution, military, training, teacher, officer, future, reserve, technology, competence, development.*

Ilmiy-texnika taraqqiyoti insoniyat faoliyatining xamma sohalarida o'sib kelayotgan yosh avlod idrok qilish, informatsiyani qabul qilib, uni qayta ishlab, grafikaviy vositalar bilan uzatish qobiliyatiga ega bo'lishiga katta talablar qo'yimoqda. Shuning uchun xam o'quvchilardagi asosiy grafik bilimlar va malakalarning shakllanish samaradorligini o'rganish g'oyat muhim masalalardan biridir.

O'quvchilarda grafikaviy bilim, malaka, grafik tasvir, foydalanish, sifat samaradorligini oshirish va ta'lim muassasasida o'quvchilarning grafikaviy tayyorgarlik istiqbollari bilan bog'liq masalani ilmiy asoslash muhim xususiyatlarini hisobga olinishini talab qiladi.

Odatda har qanday predmet faoliyatining xususiyatiga inson faoliyatining sharoitlari bilan muvofiqlash nuqtai nazardan qaraladi. Ishlab chiqarishning xamma bo'g'inlarini kompleks mexanizatsiyalanishi va avtomatlashtirishi inson faoliyatining mazmuniga muhim o'zgartirishlar kiritmoqda.

Ishlab chiqarish funksiyalarining ko'pchilik qismining mashinalarga yuklanishi natijasida mehnat jarayonining ijrochilik qismlarining tashkil etuvchi harakatlantiruvchi operatsiyalar birmuncha soddalashib bormoqda. Shu munosabat bilan turli informatsiyalarni qabul qilish, ularni fikran o'zlashtirish bilan bog'liq bo'lgan aqliy operatsiyalarning salmog'i ortib bormoqda.

Hozirgi zamon ishlab chiqarish sharoitida inson mehnatining harakterli xususiyatlaridan biri, uning texnik obyekt va texnologik jarayonlarini boshqarishdagi vositachiligi bilan ifodalanmoqda.

Yuqorida ko'rsatib o'tilgan fan va texnikaning jadal o'sishi bilan bog'liq muxandislik grafikasining rivojlanishining obyektiv tendensiyalari, o'quvchilarning garfikaviy tayyorgarlik jarayonida o'z aksini topmog'i lozim.

O'qituvchi o'quvchini faollashtiradigan, o'zi va o'rganuvchi uchun qulay bo'lgan yo'llarni, usul va uslublarni, o'qitish shakllari, metod va vositalarni izlaydi, ularni takomillashtiradi, ta'lim texnologiyasi atamalaridan pedagogik inovatsiyalar atamasi mustahkam o'rin olmoqda.

Pedagogik texnologiya tizimli, texnologik yondashuvlar asosida ta'lim shakllarini qulaylashtirish, natijasini kafolatlash va xolisona baholash uchun inson salohiyati hamda kompyuter vositalarining o'zaro ta'sirini inobatga olib, ta'lim maqsadlarini oydinlashtirish, o'qitish va bilim o'zlashtirish jarayonlarida qo'llaniladigan usul va metodlar majmuidir.

Pedagogik texnologiya uchun pedagogik amaliyot jarayonlarini belgilash va tasvirlash; o'quvchi yoki talaba kelgusi faoliyatida duch keladigan vazifalarni oldidan aniqlash, o'qitishning har bir bosqichida ta'limning mazmuni (o'quv rejasi, o'quv elementlari, ularning mantiqiy tuzilmasi o'quv dasturlari, darsliklar)ning belgilash o'quv yuklamasini o'quvchining kuchiga moslik darajasini va talabning o'zlashtirish tezligini oshirish; ta'lim tarbiyaning shakllari va vositalari (o'quv qo'llanmalari, ta'limning kompyuter vositalarini tayyorlash; o'quv jarayonining motiv komponentini ro'yobga chiqarish maqsadida predmetning mazmuniga kiritish uchun qo'shimcha ravishda vaziyatli matnlar, testlar tayyorlash; shaxsda shakllantirish nazarda tutilgan kasbiy sifatlar va ma'naviy axloqiy fazilatlarini o'zlashtirishga yo'naltirilgan mashqlar tizimini ishlab chiqarish.

Raqamli texnologiyalarga asoslangan bugungi zamonda oliy ta'lim muassasalari harbiy tayyorgarlik o'quv bo'limlari professor-o'qituvchilari o'rtasida texnologik kompetentsiyaning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Ta'limni rivojlantirishda, professor-o'qituvchilar, harbiy xizmatchilarni zamonaviy jang maydonining murakkab vazifalariga samarali tayyorlash uchun yangi vositalar va uslublarga moslashishi kerak. Biroq, an'anaviy pedagogika va raqamli innovatsiyalar o'rtasidagi qarama-qarshilikni bartaraf etish uchun strategik yechimlarni talab qiluvchi bir qator muammolar texnologiyani o'qitish amaliyotiga uzluksiz integratsiyalashuviga to'sqinlik qilmoqda.

Ba'zi bir o'qituvchilar belgilangan o'qitish usullarini qo'llay olmaslik yoki texnologiya integratsiyasining afzalliklari haqida xabardor emasligi tufayli yangi texnologiyalarni qo'llay olmasligi mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar yangi vositalar va metodologiyalar bilan tanishtirish va ularning texnologik qobiliyatini oshirishga yordam berish lozim.

Katta va yosh professor-o'qituvchilar o'rtasida texnologik malakani oshirishda o'ziga xos muammolar mavjud. Yosh o'qituvchilar raqamli vositalar va platformalarda navigatsiya qilishda ko'proq mohir bo'lishlari mumkin, yoshi katta professor-o'qituvchilar tez rivojlanayotgan texnologiyaga moslashishda qiynalishi mumkin. Ushbu qarama-qarshiliklarni bartaraf etish turli yoshdagi guruhlarning turli xil ta'lim ehtiyojlari va afzalliklarini qondiradigan maqsadli o'quv dasturlarini talab qiladi.

Ta'limda tajribali o'qituvchilarni yosh hamkasblar bilan bog'lash orqali ustoz-shogirt dasturlarini amalga oshirish orqali bilim almashish va ko'nikmalarni o'rganishga yordam berishi mumkin.

Bugungi kunda hali ham harbiy-professional ta'lim tizimi yuqori sifatli rezervdagi va zaxiradagi ofitserlarni tayyorlashga imkon beruvchi pedagogik vosita va usullarni topishda izlanishlarga muhtojdir. Oliy ta'lim muassasalarida harbiy mutaxassislarni tayyorlash uchun bugungi kunda keskin rivojlanib borayotgan professional oliy ta'lim tizimidagi zamonaviy tendensiyalarni va masofaviy ta'limni qo'llab-quvvatlash texnologiyalarini sintez qilish asosida kompetentlik yondashuvini joriy etish va uni takomillashtirish orqali bu muammoni hal qilish mumkin.

Ushbu muammoni hal qilish uchun oliy ta'lim muassasalari harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalari o'qituvchilarning muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur bo'lgan resurslarga ega bo'lishini ta'minlash uchun professor-o'qituvchilarni rivojlantirish va moddiy-texnik bazasi investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yish muhim. Ta'lim sohasida texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash majburiyatini namoyish etish orqali rivojlantirish va o'qituvchilarga raqamli transformatsiyani qabul qilish imkoniyatini berish.

Harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalari professor-o'qituvchilari o'rtasida texnologik kompetentlikni oshirishning yana bir muammosi texnologiyani pedagogik amaliyotga samarali integratsiya qilishdir. Faqatgina texnologiyaga ega bo'lish va undan qanday foydalanishni bilish uning o'quv xonada samarali qo'llanilishini kafolatlamaydi. O'qituvchilar ta'lim natijalarini yaxshilash va tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va talabalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish uchun texnologiyadan qanday foydalanishni tushunishlari lozim.

Ushbu muammoni hal qilish uchun oliy ta'lim muassasalari harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalarida texnologiya integratsiyasining pedagogik strategiyalariga yo'naltirilgan kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etishi lozim. Bu interfaol multimedia taqdimotlarini loyihalash, onlayn munozaralarni osonlashtirish yoki simulyatsiyalar va virtual haqiqat tajribasini o'quv kurs dasturlariga kiritish bo'yicha trening mashg'ulotlarini o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, o'qituvchilar pedagogik tushunchalar bo'lishi va o'qitishning innovatsion yondashuvlari bo'yicha fikr almashishi mumkin bo'lgan amaliyot hamjamiyatlarini rivojlantirish texnologiyalarni integratsiyalash harakatlari samaradorligini oshirishi kerak. O'quv xonalari va o'quv binolarini eng zamonaviy texnologik vositalar bilan jihozlash. Bundan tashqari, onlayn kurslar yoki mobil o'quv platformalari kabi moslashuvchan o'quv imkoniyatlarini taklif qilish, turli demografik guruhlardagi o'qituvchilarning turli ehtiyojlari va sharoitlariga mos kelishi kerak.

Texnologik innovatsiyalar tez vaqt o'tishi bilan o'qituvchilarning texnologik kompetentsiyasini saqlab qolishda qiyinchilik tug'diradi. Bugungi kunda ilg'or texnologiya deb hisoblanishi mumkin bo'lgan narsa bir necha yil ichida eskirib qolishi mumkin, bu esa doimiy yangilanishlarni va o'qituvchilarni yangilab turish uchun qayta tayyorlashni talab qiladi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt, mashinani o'rganish va to'ldirilgan reallik kabi rivojlanayotgan texnologiyalarning integratsiyasi texnologik taraqqiyotga qadam qo'yish vazifasini murakkablashtiradi.

Ushbu muammoni hal qilish uchun oliy ta'lim muassasalari harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalarida texnologiyani rejalashtirish va investitsiyalarga proaktiv yondashuvni qo'llash kerak. Bunga o'qituvchilarning texnologik ehtiyojlari va ustuvorliklarini muntazam ravishda baholash, ta'lim texnologiyalaridagi rivojlanayotgan tendentsiyalar va o'zgarishlardan xabardor bo'lish hamda o'qituvchilarning texnologik innovatsiyalar bo'yicha yetakchi bo'lib qolishini

ta’minlash uchun, doimiy malaka oshirishirib turishni taqoza etadi. Bundan tashqari, harbiy ta’lim muassasalari bilan hamkorlik aloqalarini o’rnatish, so’nggi texnologik yutuqlardan xabardor bo’lish uchun tajriba almashish lozim. Professor-o’qituvchilarni texnologik kompetentlikni oshirish uchun yangiliklarga ega bo’lish, ularni texnologiyalarni ko’proq qo’llash va harbiy tayyorgarlikda tajriba ortirish muhimdir.

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 27 февралдаги ПФ-4623-сонли “Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил

9 октябрдаги 809-сон “Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг ҳарбий тайёргарлик ўқув бўлинмалари тўғрисида”ги қарори.

4. Боймуродова Г.Т. Малака ошириш тизимини модернизациялаш жараёнида ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини узлуксиз ривожлантириш механизми: Пед. фанл. д-ри (DSc) ... Дис. – Т., 2019.

5. Вахобов А.А. Бўлажак чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик ўқитувчисининг ҳарбий-касбий компетентликни ривожлантириш: Пед. фанл. бўйича фалс. д-ри (PhD) ... Дис. – Т., 2022.

6. Муслимов Н.А. ва бошқ. Касб таълими ўқитувчиларининг касбий компетентлигини ривожлантириш технологияси: Монография. – Т.: Фан ва технология, 2013.